

THADDEUS V. GROMADA, *My Years in and out of "The Ivory Tower"*, Hasbrouck Heights, NJ: Tatra Eagle Press 2014, ss. 235. ISBN: 978-09849187-2-0.

THADDEUS V. GROMADA, *Oskar Halecki, 1891-1973: Eulogies and Reflections*, Hasbrouck Heights, NJ: Tatra Eagle Press 2013, ss. 80. ISBN: 978-0984918713.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/sp.2015.9>

Thaddeus V. Gromada, professor emeritus of history at New Jersey City University, has been a major fixture in American Polonia. Long-time Vice President, then Secretary General and President of the Polish Institute of Arts and Sciences (PIASA) in New York, Gromada and his family did much of the actual work to keep PIASA going for decades. He is also the founder and publisher, for more than sixty years, of the *Tatrzański Orzeł/Tatra Eagle*, an ongoing publication for Polish Highlanders (*górale*) in America, of which Gromada is one.

My Years is a selection of Gromada's talks and writings over those many years.

An early advocate of ethnic pluralism, Gromada resisted a "melting pot" that deprived Slavic Americans of their identity. As chairman of the New Jersey Governor's Commission on Eastern European and Captive Nations History, he showed how mainstream American textbooks treated the lands east of Berlin as *terra incognita*, a "crazy quilt of nationalities" and "bewildering multitude of peoples." More importantly, he argued for the need to abandon such intellectual laziness, given how much that region has been the catalyst of European history in recent centuries.

In doing this, Gromada shows the influence of his mentor, Oskar Halecki. Halecki, a Polish scholar whom World War II displaced to New York, was Professor of History at Fordham University in New York, one of the founders of Columbia University's Institute on East Central Europe, and a key force in the founding of PIASA as a continuation in exile of the *Polska Akademia Umiejętności*. His role in showing that the history of Central Europe, the lands between the Germany and Russia, from the Baltic to the Balkans, were integral parts of larger European history preceded the work of Norman Davies (e.g., *Europe: A History*) by decades. It was also vital work especially in Halecki's day, resistance to an intellectual version of FDR's political betrayal, which subsumed the history of Central Europe under Russian history, treating Poland, Czechoslovakia, Hungary, etc. as mere appendices of a larger Russian story. Halecki trained a whole generation of American historians to resist that false paradigm.

Oskar Halecki is a tribute to Gromada's *Doktorvater*, pointing out the scholar's contributions to the promotion of the Polish cause, and the intellectual reinvigoration of Polonia, during his almost thirty years in the United States. Separately, Gromada has also translated Halecki's study, *Jadwiga of Anjou and the Rise of East Central Europe* (Boulder: Social Science Monographs 1991).

Gromada continued Halecki's work, in the study but even more so in the classroom and the public forum. Gromada was, indeed, a public intellectual long before they were in vogue, an American-born Polonian professional capable of making the case for Poland in the United States.

One final note on Gromada's community involvement: his *Góral* roots. Ted Gromada is the proud son of Podhale, and he has done yeoman work to make *Góral* culture visible in America. *My Years* is full of proud reminiscences of his involvement in the visit of the *Góral-in-Chief*, Karol Wojtyła, when the future Pope John Paul II came to America as Archbishop of Kraków in 1969 and Gromada introduced him in Doylestown (pp. 100-104).

My Years contains 21 articles and speeches (pp. 3-122) which, despite the passage of time, remain relevant. The second part of the book (pp. 125-234) is a detailed list of Gromada's publications, presentations, and activities.

No history of 20th century Polonia, especially of its intellectual side, can overlook Thaddeus Gromada. These two books provide further insight into his contributions.

John M. Grondelski
Shanghai, China
e-mail: grondelski@op.pl

JERZY KUZICKI, *Nieść wiarę i nadzieję na obcej ziemi. Polskie duchowieństwo katolickie w życiu religijnym i polityczno-społecznym Wielkiej Emigracji we Francji (1831-1863)*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego 2014, ss. 842, 13 tabel, 5 map, ilustracje. ISBN: 978-83-7996-054-5.

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/sp.2015.10>

Studia nad dziejami Wielkiej Emigracji po powstaniu listopadowym mają w Polsce długą i bogatą historię. Rozpoczęto je już w wieku XIX, a wysiłki prowadzących je w kolejnych latach historyków i filologów zaowocowały różnorodnym i cennym dorobkiem publikacyjnym. Mimo to nadal wskazywać można obszary, w których nasza wiedza o życiu i działalności emigrantów z 1831 r. nie osiągnęła jeszcze w pełni satysfakcjonującego poziomu. Znakomicie rozpoznawszy zwłaszcza polityczne i literackie prace wychodźstwa, w innych dziedzinach jego aktywności historycy ciągle stają wobec pionierskich zadań badawczych.

Do takich właśnie przedsięwzięć zaliczyć można było kwestię obecności, kompozycji oraz roli odgrywanej w szeregach Wielkiej Emigracji przez grupę polskich duchownych katolickich. Grupa ta stanowiła – tak jakościowo, jak ilościowo – bardzo istotny element wychodźstwa polistopadowego. Jej oddziaływanie szczególnie mocno zaznaczyło się w życiu ideowym i duchowym diaspory. Współkształtowało też kierunki aktywności społeczno-kulturalnej emigrantów, a za sprawą inicjatyw charytatywno-opiekuńczych wpływało na materialny poziom ich życia. To, że nikt nie pokusił się dotychczas o całościowy ogląd i przedstawienie owej zbiorowości można uznać za poważne historiograficzne zaniedbanie. Wielu pracujących na emigracji kapłanów i środowisk doczekało się oczywiście wnikliwych studiów (vide: księży zmartwychwstańcy), jednak prace i dokonania innych uchodziły uwadze historyków. Cel, który postawił przed sobą Autor recenzowanej pracy, był więc nie tylko interesujący, ale i ważny z punktu widzenia nauki.